

skal gælde for de ansatte, både når de er medlemmer af en statsgaranteret pensionskasse, og når de har en pensionsforsikring.

Ved høringsrunden er der øjensynlig ingen, der har haft indvendinger eller bemærkninger. Det har vi heller ikke i CD, og vi støtter lovforslaget.

Poul Nødgaard (DF):

Det går jo stærkt, det her, og det er godt, at det en gang imellem kan det.

Vi kan også støtte lovforslaget, men med hensyn til denne ajourføring kunne jeg måske have lyst til at stille ministeren et spørgsmål: Kan jeg gå ud fra, at de kategorier, der er omfattet af dette her, hverken stilles dårligere eller bedre end andre grupper, der har lignende stillinger i samfundet?

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Det sidste kan jeg bekræfte, i hvert fald så langt som jeg er i stand til at erindre lovforslaget i dets fulde ordlyd.

Hr. Bruno Jerup meddelte, at Enhedslisten ikke ville stemme imod forslaget, og så ser det med de øvrige partiers udtalelser ud til, at lovforslaget vil nyde fremme, og det takker jeg for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 170: Forslag til lov om selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v.

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen). (Fremsat 17/1 96).

Sammen med behandlingen af denne sag foretoges:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 171: Forslag til lov om ændring af uddannelseslovene på seminarieområdet. (Økonomi-bestemmelser, overgang til selveje m.v.).

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen). (Fremsat 17/1 96).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Jytte Madsen (S):

De af undervisningsministeren fremsatte lovforslag viser, at der sker en udvikling af institutionsbegrebet. Det har tidligere været en selvfølge, at undervisning også på voksen- og efteruddannelsesområdet blev udbudt via statsinstitutioner, men igennem en årrække har vi set en ændring i retning af, at det ofte er selvejende institutioner, der er initiativtagere på dette område, og der er ingen tvivl om, at det er en udvikling, der vil fortsætte i årene fremover.

Inden for erhvervsskoleområdet er der tradition for selvejende institutioner. Derfor kan dette lovforslag også ses som en sidestilling af erhvervsskolerne og de øvrige voksenuddannelsesinstitutioner.

Der er således behov for en lovændring, som bl.a. betyder, at man går fra en bevillingsform til en tilskudsform i forbindelse med den daglige drift af institutionerne. Det giver skolerne en større frihedsgrad, hvis og når de ønsker at omlægge eller udvide deres uddannelsesaktiviteter, men det betyder samtidig, at den større kompetence stiller større krav til den valgte bestyrelse. En institution skal naturligvis selv indrette sin styrelse, men det er en forudsætning, at der etableres en ansvarlig ledelse med flertal af udefra kommende medlemmer.

Den nye økonomiske selvstændighed, som lovforslagene lægger op til, er også en tilskyndelse til at drive skolerne effektivt og konkurrencedygtigt. Det kan også medvirke til, at flere skoler indleder et nyt samarbejde om udvikling af nye tiltag i stedet for at bruge kræfterne på at konkurrere indbyrdes og udkonkurrere hinanden.

Undtaget fra loven er de institutioner, der er omfattet af universitsloven.

Socialdemokratiet kan tilslutte sig lovforslagene.

Anders Mølgaard (V):

Som bekendt er de to foreliggende lovforslag stærkt inspirerede af erfaringerne fra erhvervs-skoleområdet, og som også bekendt var Venstre en af drivkræfterne bag disse reformer på erhvervsuddannelsesområdet i begyndelsen af 1990'erne.

Venstre ønsker naturligvis større selvstyreansvar på de enkelte uddannelsesinstitutioner, og vi synes, det er glædeligt, at denne øgede decentralisering nu også kommer en række selvejende institutioner, der udbyder videregående uddannelse, til gode.

Lovforslaget vil betyde, at bestyrelsens kompetenceansvar vedrørende institutionens virksomhed styrkes både med hensyn til de uddannelsesmæssige og de økonomiske forhold. Bestyrelserne vil i fremtiden træffe alle væsentlige beslutninger.

Venstre støtter naturligvis også på dette område denne meget positive udvikling.

Lene Espersen (KF):

Formålet med lovforslaget er at ændre finansieringen af visse selvejende institutioner fra et bevillingssystem til et tilskudssystem. Dette betyder, at alle selvejende institutioner, der udbyder videregående uddannelser og efter- og videreuddannelser – bortset fra de institutioner, der er omfattet af universitetsloven – nu får større selvstændighed i forhold til de centrale myndigheder. Dette støtter Det Konservative Folkeparti naturligvis.

Lovforslaget vil også generelt styrke bestyrelsernes kompetence og i takt med dette ligeledes ansvaret for både de uddannelsesmæssige og de økonomiske forhold.

Lovforslaget indeholder endelig hjemmel til, at andre selvejende institutioner kan blive omfattet af loven senere.

Dette støtter Det Konservative Folkeparti ligeledes.

I bemærkningerne til L 171 fremføres det, at for ikketilskudsberettigede uddannelsesaktiviteter skal udbudsreglerne overholdes, og det er for Det Konservative Folkeparti magtpåliggende, at seminarierne ikke udnytter den øgede økonomiske selvstændighed til ulige konkurrence.

Overordnet mener Det Konservative Folkeparti, at det er positivt at give flere uddannelsesinstitutioner mere frihed og ansvar, ikke mindst fordi dette vil medføre øget konkurrence og handlefrihed for den enkelte institution. Det

er i den forbindelse vigtigt at understrege, at bestyrelsernes ansvar skal øges i tilsvarende grad, så den økonomiske handlemagt nu alene ligger dér.

Det er ligeledes vigtigt at understrege, at bestyrelsens sammensætning skal være konstrueret således, at et flertal af medlemmerne kommer fra aftagerkredsene. Dette betyder eksempelvis, at der i Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelsesbestyrelse bør være repræsentation for arbejdsmarkedets parter: LO og DA.

Det Konservative Folkeparti er tilhænger af, at det selvejende koncept udvides til ligeledes at gælde på det økonomiske og det planlægningsmæssige område, hvorfor vi kan tilslutte os begge lovforslag.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Disse lovforslag har jo en forhistorie: Jeg kan huske, at der for et år eller to siden var et forslag til høring, som mildest talt ikke blev velvilligt modtaget alle steder, og nu forstår jeg så, at ministeren har pillet alle de institutioner ud, der har brokket sig, og videreført lovforslagene for dem, der ikke gjorde det.

Det kan for så vidt være sympatisk nok, at man gennemfører lovforslagene for dem, der godt ville have det, og oven i købet giver dem lidt friere rammer, men jeg nærer dog visse betænkeligheder med hensyn til to ting:

Den ene ting er, at der jo i lovforslagene er en bemyndigelse til at tage andre fag ind, og der nævnes f.eks. teknika. Det kan virke uskyldigt, men teknikainstitutionerne var nogle af dem, der brokkede sig meget, og man kunne frygte, at der ved hjælp af administrative og økonomiske midler vil blive givet folk et tilbud om at komme ind under loven, som de ikke kan afslå, selv om de ikke ønsker det.

Det er det ene, jeg frygter. Det andet er, at det, der f.eks. for teknikas vedkommende var årsagen til, at man ikke ville ind under loven, jo var, at man dér faktisk har et udpræget medarbejder- og studenterstyre, et studienævn, og det var de selvfølgelig kede af at opgive, og så er spørgsmålet: Hvorfor skal de andre egentlig ikke have det?

I sin tid var det som bekendt en radikal undervisningsminister, der gennemførte styrelsesloven for universiteterne og de høgere læreanstalter. Nu skal vi ikke have en diskussion om den og dens mangler og fordele, men selve det, at man inddrog de studerende og medarbejder-

ne i ledelsen af universiteterne, er stadig væk gældende lov og er stadig væk anset for at være et stort fremskridt, som De Radikale skal have tak for, at de fik gennemført dengang.

Hvorfor foreslår den nuværende også radikale undervisningsminister så ikke, at man nu på disse institutioner får – ikke universitetsloven, for det er andre institutioner på deres egne vilkår, men en lov, der, ligesom det faktisk er gældende for teknika, giver medbestemmelse for de studerende og for de ansatte? Så ville det være muligt at få en lov, som var meget bredere. Det vil jeg opfordre ministeren til, og dermed ville frygten for den bemyndigelse, som ministeren søger, også nedtones noget, hvis vi fik lidt mere demokrati på de institutioner, der er tale om her.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Det er en god idé med selvejende institutioner også på uddannelsesområdet, først og fremmest fordi denne organisationsform sikrer en høj grad af smidighed og dermed gode tilpasningsmuligheder i forhold til de nye behov på uddannelsesområdet.

De selvejende institutioner giver gode muligheder for spræl, og det er vigtigt i en tid, hvor verden forandres med stor hast med stadig nye krav til vore kvalifikationer som resultat.

Muligheden for at sprælle forbedres med det fremsatte lovforslag, idet de selvejende institutioner gives større selvstændighed i forhold til de centrale myndigheder. Bestyrelsernes kompetence og ansvar udvides både for de økonomiske og de uddannelsesmæssige forhold. Det betyder bl.a., at institutionerne disponerer frit inden for deres formål ved anvendelsen af de statslige tilskud.

Det er ligeledes bestyrelsen, som godkender de studieordninger, som gælder for skolens uddannelser. Bestyrelsen tillægges således en væsentlig kompetence, hvilket betyder øget selvstændighed til skolerne.

I Det Radikale Venstre hilser vi denne udvikling velkommen. Vi kan kun være tilfredse med, at ånden fra de frie skoler videreføres på nye uddannelsesområder.

Med lovforslaget sker endvidere en omlægning fra bevilling til tilskud, således at institutionerne dels får et grundtilskud, dels et tilskud pr. årsstuderende, således som vi kender det fra andre uddannelsesområder. I den sammenhæng er jeg tilfreds med, at undervisningsministeren via § 17 har mulighed for at fastlægge mini-

mums- og maksimumsrammer for den tilskudsudløsende tilgang til uddannelserne. Dermed undgår vi, at der gennemføres uddannelsesforløb med et for lille elevgrundlag, hvilket er vigtigt af hensyn til uddannelsernes kvalitet.

Lad mig til sidst nævne, at jeg håber, at forhandlingerne med bestyrelserne for Kunsthåndværkerskolen i Kolding og Danmarks Designskole vil forløbe positivt, således at disse to vigtige skoler for dansk kunsthåndværk og design også kan komme ind under den nye lov. Ikke mindst for skolen i Kolding er det afgørende hurtigt at få lovgrundlaget på plads, således at den netop frigjorte skole kan få ro til at udvikle et godt og konstruktivt uddannelsesmiljø.

Jeg vil endvidere bede undervisningsministeren om at overveje, om ikke også andre skoler og forsøgsuddannelser kunne komme ind under den nye lovgivning. Hvis der ikke findes andre løsninger, ville det f.eks. være oplagt for Kaospiloterne i Århus, én af de mest spændende og mest internationalt orienterede forsøgsuddannelser i Danmark, at komme ind under lovforslag nr. 170.

Det Radikale Venstre kan tilslutte sig begge lovforslag.

Jan Køpke Christensen (FP):

Som bekendt går Fremskridtspartiet ind for størst mulig frihed under ansvar for det enkelte individ, og også vedrørende institutioner som sådan er vi tilhængere af at give et ansvar til institutionerne forstået på den måde, at de, ligesom det er tilfældet med erhvervsuddannelserne, får en decentralisering, så de ude på skolerne har en større selvstændighed til at råde over deres hverdag, så vi støtter de foreliggende lovforslag.

Vi synes, det er et godt initiativ, der er taget her, ligesom vi i sin tid støttede netop den decentralisering, som man kan se er inspireret fra erhvervsskoleområdet.

Det er klart, og det vil jeg gerne understrege, at der følger en del ansvar med for de forskellige bestyrelser, og det er vi overbevist om at de kan leve op til på disse institutioner.

Vi støtter begge lovforslag.

Bruno Jerup (EL):

Som udgangspunkt er vi positive over for den tanke, at de enkelte institutioner får så meget selvstyre og demokrati som muligt, men det er så også et af problemerne i de foreliggende lovforslag.

F.eks. er det ikke sikkert, at der bliver en reel udvidelse af demokratiet for de studerende og for de ansatte med disse lovforslag, og i den forbindelse vil jeg sige, at jeg er på linje med hr. Kjeld Rahbæk Møller. Jeg synes også, det kunne være en god idé at benytte lejligheden til, når man laver en samlet lov for dette område, at få nogle af de tanker ind, som findes fra de videregående uddannelser, sådan at der kommer egentlige demokratiske organer for de studerende, lærerne og de ansatte, så de får mulighed for at styre institutionerne selv.

Vi synes også, at der i den forbindelse er et problem med bestyrelsernes sammensætning. Vi kan egentlig ikke se, hvorfor flertallet absolut skal komme fra kredsen uden for institutionen. For os er det langt vigtigere, at de studerende og lærerne har det afgørende ord. De har også den mest direkte personlige interesse i, at uddannelsen fører frem til noget, som fagligt og samfundsmæssigt er relevant.

Jeg mener ikke, at man med rimelighed kan sige, at deres afvejning af de forhold, der skal være i uddannelsen, skulle være mere eller mindre legitim end den fra personer uden for institutionen, men de har faktisk en mere personlig interesse i, at det bliver godt. Så derfor synes vi, at det burde være sådan, at det er dem, der er på institutionen, og dem, som har deres arbejdsplads dér, der har det bærende ord.

Der er også nogle problemer omkring ændringen af den økonomiske tildeling, som går fra at være en bevilling til at være et tilskud, og vi må få belyst under udvalgsarbejdet, om det får nogle reelle økonomiske konsekvenser, som er utilsigtede.

Som udgangspunkt er vi selvfølgelig positive over for tanken, men vi er lidt kritiske over for den udvikling, der har været, og vi er også kritiske over for den tanke, at man kan putte nuværende selvejende institutioner eller andre ind under denne lov, uden at de er interesseret i det. Som minimum bør det være sådan, at de selv også har et ord at sige om, hvorvidt de ønsker det.

Addi Andersen (CD):

Hensigten er at uddelegere større selvstændighed og ansvar og dermed større uafhængighed af de centrale myndigheder til selvejende institutioner, der udbyder videregående uddannelser eller efter- og videreuddannelse. Universiteter og andre under universitetsloven er dog naturligt undtaget.

De større frihedsgrader skal administreres af den ansvarlige bestyrelse og den ansatte leder, og både det uddannelsesmæssige og ikke mindst det økonomiske er omfattet. Det større økonomiske ansvar giver tilsvarende større incitament til at styre økonomien og passe på pengene, så man får mest muligt ud af dem og kan konkurrere.

Det betyder så samtidig, at der stilles større ledelsesmæssige krav og skærpede krav til kontrol og revision. Det finder jeg er helt i orden. Samtidig med den økonomiske frihed skal der ske en omlægning til bloktilskud, der udbetales månedsvis. Det er altså nødvendigt at holde styr på likviditeten.

CD kan støtte begge forslag, hvor lovforslag nr. L 171 indeholder de nødvendige konsekvensændringer på seminarieområdet.

Poul Nødgaard (DF):

I Dansk Folkeparti kan vi også godt støtte begge disse lovforslag. Jeg vil, ligesom hr. Bruno Jerup fra Enhedslisten, spørge ministeren – det bliver nok først under udvalgsarbejdet – om det med at gå fra det ene økonomiske system til det andet. Vi må have en sikkerhed for, hvordan det vil komme til at fungere i praksis. Det kan jo ikke hjælpe, at vi indfører et lovsystem, hvor nogle måske kunne gå hen og blive meget dårligere stillet økonomisk – måske endda ligefrem komme i klemme ved en sådan omlægning.

Så er der en anden ting, jeg godt vil spørge ministeren om. Det er det, der lægges op til senere, nemlig bygningstaxameterprincippet. Her vil jeg godt spørge ministeren, om han har gjort sig nogen tanker i den retning, for jeg går ud fra, at bygningskomplekserne på de institutioner, vi taler om, kan være vidt forskellige, så et seminarium ét sted kan have nogle helt andre behov end et seminarium et andet sted, alt efter hvordan bygningsmassen ser ud ved lovens vedtagelse. Men jeg går ud fra, at man også dér sørger for, at ingen kommer i klemme.

En ting, vi ikke er begejstrede for – men det har vi aldrig været – er alt det med at yde rente- og afdragsfri statslån. Men når de er fri for både renter og afdrag, er det vel et beløb, der hæfter på ejendommen, og som staten har til gode i al evighed. Jeg går ud fra, at det er sådan, det skal forstås.

Men vi vil gå ind i udvalgsarbejdet for at søge at få de problemer, jeg her har nævnt, belyst noget nærmere.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen): Det er jo næsten en skam, at Undervisningsministeriet ikke har flere forslag på dagsordenen i dag med den velvillige modtagelse, der har været næsten fra først til sidst.

Jeg er glad for tilslutningen også til disse to lovforslag. Hr. Rahbæk Møller hæftede sig ved, at de har haft en lidt længere gang forstået på den måde, at lovforslagene tidligere har været fremlagt til høring, og dér gik det knap så stilfærdigt for sig som ved behandlingen i dag. Det bekræfter vel meget godt, at der er megen fornuft i at lave høringer, og at det kan være meget fornuftigt, om ministeren og regeringen lægger øre til, og det er vel også meningen. Det er det, vi har gjort, og det kunne tyde på, at vi har fundet en balance med de to lovforslag, der nu ligger her, som gør, at de ikke alene kan gennemføres, men også har affødt tilfredshed hos interessenterne.

Hr. Rahbæk Møller spurgte, om den bemyndigelse, som også gives i lovforslaget, til, at andre institutioner på et senere tidspunkt kan komme ind under bestemmelserne, kunne tænkes udmøntet på den måde, at man ad anden vej kunne lægge et sådan pres på de pågældende institutioner, at man nærmest tvang dem til på et senere tidspunkt at sige ja tak. Sådan skal det ikke forstås, og det vil jeg gerne stå inde for. Jeg vil også gerne love, at i den udstrækning, det på et senere tidspunkt skulle blive aktuelt at optage andre institutioner under denne lovgivning, vil jeg både orientere og om ønsket drøfte det også med udvalget.

Det er svært på dette tidspunkt at forudsige, om og hvornår og for hvem det bliver aktuelt. Det gælder sådan set også spørgsmålet om den form for medarbejderindflydelse, som hr. Rahbæk Møller omtalte, specielt i forhold til teknika. Jeg siger det her, for situationen er nemlig sådan for vore teknika, at der sker store forandringer i disse år, og det er svært på dette tidspunkt at se, hvordan udviklingen ender for teknika.

Derfor tror jeg, at den model også med hensyn til medarbejderindflydelse, som er indeholdt i lovforslaget her for de øvrige uddannelsesinstitutioner, der nu er med her, og som ikke har noget med teknika at gøre, er tilfredsstillende. Der åbnes jo mulighed for, at man i vedtægterne kan fastsætte, at der kan være repræsentanter såvel for lærergruppen som for de studerende, og det finder jeg i denne model er en meget god måde. Men det er rigtigt, at den ikke

svarer ganske til, hvad en af mine forgængere på et tidligere tidspunkt foreslog for andre former for uddannelsesinstitutioner.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen mindede om, at når det gælder designskolerne, er der et særligt behov for at få afklaret lovgivningen i forhold til Kunsthåndværkerskolen i Kolding, og det er jo rigtigt i den forstand, at det er en skole, der nu etableres som en selvstændig skole og skal have sit lovgrundlag hvilende på denne lovgivning. Men som jeg har hørt, udtalelserne er faldet, skulle det også være muligt forholdsvis hurtigt at få lovforslagene frem til endelig behandling.

Der blev også spurgt, om det var muligt under selvejellovforslaget at give plads til eksisterende forsøgsuddannelser, og Kaospiloterne blev nævnt som et eksempel. Det vil jeg ikke svare bekræftende på ved denne lejlighed, men der er god grund til, synes jeg, i Undervisningsministeriet at gøre sig overvejelser om, hvordan vi sikrer igangværende forsøgsuddannelser, som må siges at være en succes – og det kan man vist godt sige er tilfældet med Kaospiloterne – et retligt grundlag, en fremtidig løsning på deres hidtidige forsøgsvirksomhed. Om det er en del af et fremtidigt selvejeforslag, kan jeg ikke svare på, men jeg synes, vi må være meget opmærksomme på, at når noget lykkes, skal det også have mulighed for at fortsætte.

Hr. Nødgaard spurgte til sidst, om overgangen fra ét økonomisk system til et andet kommer til at ske på en sådan måde, at institutionerne kan være trygge ved det, og dertil kan jeg svare ja. Sådan har det været på de andre områder, hvor man er overgået til selveje og en ændret finansieringsform. Dér har det været drøftet grundigt med de pågældende, således at man indfører et nyt system på en måde, så de, der skal leve med det, selv har været med i drøftelserne. Det vil også gælde ved overgangen til bygningstaxameter, som der ikke tages stilling til nu, men som der åbnes mulighed for kan ske på et senere tidspunkt. Det vil også ske efter forhandling med de pågældende institutioner, som vi har gjort det i andre sammenhænge.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 24. januar 1996, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 16.17
